

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קו:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קסא

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
 הושע יד (י) מי חכם ויבן
 אלה נבון וידעם כי ישרים
 דרכי יהוה וצדקים ילכו עם
 ופושעים יקשלו בם:
 תורה קס
 שיר השירים ה (ב) אני ושנה
 וליבי ער קול דודי דופק
 פתחי לי אחתי רענתי וינתי
 תקתי שראשי נקמל קל
 קנצותי ריסי ללתי:
 תורה קסא
 דברים שפטים כ (ט) כי
 תצור אל עיר ימים רבים
 להלחם עליה לתפשח לא
 תשחית את עצה לגדה עליו
 ויבן כי ממנו תאכל ואותו
 לא תכרת כי האדם עץ
 השדה לבא מפניו במוצו:
 תהלים פח (יח) סבני כמים
 קל היום הקיפו עלי יחי:
 תורה קסג
 בראשית לך לך יב (טו)
 ויראו אתה שרי פרעה
 ויהללו אתה אל פרעה ויפקח
 האשה בית פרעה:
 קהלת ח (ט) את כל הן
 ראיתי ונתון את לבי לכל
 מעשה אשר נעשה תחת
 השמש עת אשר שלט האדם
 באדם לרע לו:
 ישעיהו ט (יט) ויגור על
 ימין ורעב ויאכל על שמאלו
 ולא יטענו איש בשר ורעו
 יאכלו:
 תהלים קו (ה) רכבים גם
 צמאים נפשם כהם תמטעו:

קו: ליקומי

נמצא שיש בהטל שני כחות, להמית ולחיות כנ"ל, כן נעשה מהתורות הנ"ל על ידי בחינות הנ"ל, שהם ממש בבחי' הטל הגשמי, נעשה מזה מ"ל. וצדיקים ילכו בם וכו' [א] כנ"ל: פאחר שאמר תורה הזאת, ענה ואמר, אבל לא מצאתי מקרא או איזהו מארז"ל, למצוא בו דברים אלה, אפשר לומר מצא אחד שיוכל למצוא דברים אלה באיזה מקרא או מארז"ל, והזכיר אז מה שאמר ר' יהושע (סוטה פ"ה) מי יגלה עפר מעיניך ריב"ז שהיית אומר עתיד דור א' וכו' שאין לו מקרא מן התורה והלא עקיבא"ה תלמידך מוצא לו מקרא מן התורה]:

קס [א] הדפק דופק ונוקש באדם [א]. לפעמים הוא נוקש באדם ומזכיר אותו לעבודת הש"י, בבחי' (ש"ה ה) קול דודי דופק, ולפעמים הוא מזכיר את האדם לעבירה ח"ו, כי הדפק בא מן הנשימה [א], והנשימה בא מן האוויר ע"י הדיבור, וכפי הדיבור כן נעשה הדפק אם לטוב או להיפך:

קסא [ב] המחלוקת מגביה ומרים את האדם [א], כי האדם עין השדה (דברים כ), והנה עין המונח על הארץ, א"א לו להגביה א"ע, כ"א על ידי שבאין עליו מים שומפין, אזי המים מרימין ונושאין את העין, והמחלוקת נקרא מים [א] כמ"ש (תהלים פח) **פבוני כמים כל היום הקיפו עלי יחד**:

קסב [ב] בימי המגיד ז"ל [א] היה איש עשיר ומיוחד, והיה מתנגד לאנשי המגיד, וספרו לו אנשיו מזה האיש, ואמר להם שיראו לקרב אותו אליו, ולהשתדל בזה מאד ולהתפלל להש"י שיעזור להם, וכן עשו עד שעזרם ה'. שהביאו אותו להמגיד ז"ל, ונעשה איש כשר ורא שמים, אך התחיל לירד מנכסיו, ואמר המגיד ז"ל, שאלו שניהם א"א שיהיו במקום אחד, היינו תורה וגדולה, כי הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין (כ"ב כה ע"ב). נמצא כשרוצה להחכים עומד לדרום. ע"כ א"א לו להעשיר, כי כשהוא בדרום אזי איננו בצפון ועשירות בצפון, וכן להיפך, כ"א אם הוא בתכלית העניויות שהוא אין ממש, אזי אינו עומד בשום צד, כי א"א לומר עליו שהוא בצפון או בדרום מאחר שהוא אין ואפם ממש, ע"כ אפשר שיהי' תורה וגדולה במקום אחד, כגון משרע"ה ורבינו הקדוש [א].

קסג [ג] לפעמים מונח הדיבור ומוכן לצאת, ואינו יוצא דרך הפה כ"א דרך העורף, [א] (וממש אפשר לשמוע כמה פעמים שהדיבור אינו יוצא דרך הפה רק דרך העורף [א]) כי יש שלש קליפות, והקליפות רוצים תמיד לתפוס הדיבור לעצמם, בפרט דיבור הקדוש מאדם גדול, כי אצלם כל הדיבורים יפים ונאים והשובים, ורוצים לתפסם, מכ"ש כשהדיבור נאה באמת, כי המצריים שהיו כולם שחורים, אלו לא היתה שרה יפת תואר כ"כ, ג"כ היתה חשובה בעיניהם מאד, והדיבור הוא בחינות שרה לכ"א לפי ערכו, יש שהוא בחינות שרה לאומתי (ברכות יג.) [א] שהוא מושל בדיבור שלו על עיר ומדינה, ויש שהוא בחי'

קסג קסב קסא קס

שרה על כל העולם כולו, ויש שהוא שורר בביתו, אך אצלם שהם בחינות מצרים שכולם שחורים ושפלים, כל הדיבורים חשובים ורוצים לתפסם. כי הג' קליפות הם שר האופים ושר המשקים ושר הטבחים, שהם תאוות אכילה ושתייה. ופרעה הוא אותיות העורף שעומד אחורי הקדושה, ותיכף שרואין הג' שרים הנ"ל, שהם שרי פרעה, את שרה שהוא הדיבור, אזי יפה ונאה בעיניהם, ותופסים אותו לפרעה, כמ"ש (בראשית יב) **ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה**, כי הג' שרים הנ"ל הם קנה וושט וורידיו, ותופסין הדיבור להעורף. והנה כשהדיבור הוא דיבור הקדוש בחינות שרה שהיה שכינה עמה, אף שהיה צר לאברהם מאד מאד בעת שנלקחה, עכ"ז ידע ובטח בה' שהוא טובה גדולה [א] שנתפסה לשם, שנעשה מזה נחת גדול להש"י, שהוא בחי' **עת אשר שלט האדם באדם לרע לו** (קהלת ח), שלקחה משם ניצוצות הקדושים כידוע [א]. אבל אם הוא דיבור פשוט ח"ו, אפשר שיתפסו אותו לשם, וכמעט ח"ו ישתקע שם, אם לא שיבא"ה צדיק אמת שיש לו כח להוציאו משם: ויש אדם שנעשה מכולו וממנו דיבור, שנעשה שיחה בפי הבריות, והכל דוברין ממנו, והוא הולך נע ונד ומתפורר בפי כולם, ואצל כל א' וא' שבא לשם, יש לו עינויים וצרות משונות, כי אצל כ"א יש לו פרעה לפי בחינתו, וכשבא לפי אדם גדול, שם פרעה מלך, ומצרים מדינה, וג' שרים, אף כשהם תופסים הדיבור ונופל אליהם, צר לו מאד, עכ"ז יש לו נייחה, שאפשר לו למצוא שם ניצוצות הקדושים, ויהיה טובה מזה. אך כשבא לפי אנשים שפלים, ושם כשתופסים הדיבור להעורף, והוא נופל"ש שם, ושם מְדַבֵּר שְׁמִמָה צָרָה [א] לא עבר בה איש, אין לו עם מי לפגוע, צר ומר מאד. הנפש הולכת נעה ונדדה ומתפוררת בפיוזר הנפש, בפי כמה אנשים, והוא עיף ורעב וצמא במדבר, ואין לה אכל להשיב נפשה הרעבה והצמאה, ואוכלת את עצמה, בבחי' **איש בשר זרועו יאכלו** (ישע"י ט) [א]. וכדמיון האיש שנבר עליו הקרירות מאד, ואין לו שום כ"כסוי להמם עצמו ולהתעטף בו, והוא מכפל ומחבק ומכווץ"כ עצמו, כמו כן הנפש אין לה שום כסוי להתעטף ולכסות עצמה, והיא בחי' [א] **נפשם בהם תתעטף** שמתעטפת מעצמה מינה ובה, וכל כך נתעלפה עד שאפי' אם נותנין לה דבר מאכל, אינה יכולה לקבל לאכול, כמו החולה שמוטל זמן רב בחליו, עד שנתעלף כ"כ שא"א לו לקבל שום מאכל, וכשנותנין לו הוא דוחה ואינו יכול לקבל, ומה נעשה ואנחנו גרמנו לעצמינו שלא שמענו לעצות טובות שנתן לנו הש"י [א] (כי פנו אלי עורף ולא פנים [א]): ואז הוא הכוש בבית האסורין. כי נתפס ונאסר שם. ולפעמים מגביהו למעלה. ומעלה לשמים. ואח"כ משליכו מאד

^א עיין מזרחי על פרש"י בראשית יז טו
^ב עיין זוהר לך לך פא:
^ג מד"ה כי הג' קליפות עד כאן הם דברי הארז"ל בלקוטי תורה פ' לך לך.
^ד מתרצו - שיבוא
^ה בתקפא - נפל (ו' מחוק ונשאר נקודה)
^ו לשה"כ ירמיהו יט ב'
^ז וירמיהו יט ט'
^ח מתרצו - כיסוי
^ט בתשכס - מכויץ
^י תהלים קו ה'
^{יא} הערה זו נמצאת כבר בדפוס'
^{יב} לשה"כ ירמיהו ב' כז

^א הושע יד' ועיין גזיר כג.
^ב הערת מוהר"ת בתקפא
^ג מתרצו - ימצא
^ד בתשכס - (סוטה כז) א"צ כי זו משנה בסוטה פרק ה משנה ב ומשנה ה
^ה מתרצו - ר' עקיבא וצ"ע כי במשנה כתוב עקיבא
^ו לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ז עיין שער מאמרי רשב"י על תיקון סט דף קו
^ח ספר הברית ח"א ז' כד. וזהו רע"מ ח"ג דף רלד.
^ט לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^י עיין שיש"ק ח"א קעב. וראה זוהר ח"א דף פא: ופסיקתא וטרטא שמות יד' ופרעה הקריב את ישראל לאביהם שבשמים. ותורה ו' שיעקר התשובה היא כשמקיים ידום וישתוק למחרפיו.
^{יא} מנהדרין ז. האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא. ועיין ח"מ תא.
^{יב} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^{יג} המגיד ממעורישת תלמידי וממשיך הבעש"ט. המעשה המסופר כאן ראה בשיש"ק הכלל חסידי שכתב רבי יועץ קים קדיש ברינהעש. בערך ענוה אות ד'. ואגרא דכלה פרשת וישב. והיכל הברכה במדבר א' כ' ד"ה ומעשה היה בימי.
^{יד} עיין במדבר יב ג' והאיש משה ענו מאד. ועיין נדרים לה. פסל לך פסלתן שלך. ועיין סוטה מט משמת רבי בטלה ענוה. ובגישין גט. מימות רבי עד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. ועיין תורה ס' אות א'.
^{טו} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^{טז} הערה זו כבר נמצאת גם בדפוס'
^{יז} צ"ע עיין חיי מוהר"ן סימן תקפס.

מאמר המחלוקת מגביה את האדם

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

תורה קסא בחי' אם אסק שמים.

כי המחלוקת מגביה ומרים את האדם, כמשל המים שוטפים שמונעים את העץ השוכב על הארץ:
(קיצור לק"מ השלם)

הכוונה כי האדם כעץ השדה, חי וקשור לשרשו, אבל אם מצליח בשעת המחלוקת שהיא כמו שטף מים רבים, לעשות עצמו כעץ חתוך, שאין לו פה לדבר, ולא דעה להביע בעניין המחלוקת, רק עושה עצמו כמונח בעפר שכמה שדורכים עליו עושה להם טובות (כמבואר בתורה רעז), אזי מימי המחלוקת מרימים ומנשאים אותו, כי זוכה לתשובה שלימה כמבואר בתורה ו' ומאיר עליו שם אהי-ה במילוי יודין גמ' קסא מבינה עילאה, שמסייע לו לעלות לפתח העליון של ה', וזוכה לבחי' אסק שמים שם אתה.

שיחות

חיי מוהר"ן סימן קיד - מבואר שם התחילת המחלוקת עליו ע"י הזקן היתה בתחילת שנת תקסא בהיותו אז בן עשרים ושמונה. בזלטיפליע ע"י מעשה שהיה נעילה של י"ב עם החון שנשתקל מילולו והוכרח להסתלק בחרפה גדולה. ובמוציא יו"ב אמר רבנו עליו ועל חותנו שהתפללו בשביל נשותיהם. ונסע לשפליע אל הזקן והלשין על רבנו ומאז כל העיר חלקו עליו. ובסוכות גם הזקן בא לשם ופער פיו לבלתי חק.

שיש"ק ח"א אות קעב - רבנו ז"ל אמר: "כי המחלוקת מרים ומגביה את האדם". ובדאי מרים ומגביה את כל אהוד לפי מדרגתו. וגם אמר: שהמחלוקת היא סימן שאדם רוצים להיות אנשים פשרים, כמו שאמר רבנו ז"ל לאנשי לאדיזין בעת ששאל אותם רבנו ז"ל מה נשמע במחניכם, והשיבו לו לרבנו ז"ל שברוך-השם אצלנו "שטיל" (=שקט), ואמר להם שבודאי אתם גם כן שותקים מעבודת ה', ולא עוד אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו וכו' וכו'. (שם עט). (וע"ע להלן בסעיף רמ"ד).

שיח שרפי קודש ח"ו אות כז - בידיע תקף שחזור רבנו ז"ל מארץ ישראל והתישב בזלטיפליע נתעוררה עליו ועל אנשי שלומו מחלוקת גדולה (כמסופר בספר חיי מוהר"ן), ואמר אז רבנו בצחות לאנשי שלומו הבאתי לכם מתנה (מנסיעתי) את המחלוקת "איך האב איך גיבירינקט א מתנה = מחלוקת.

חיי מוהר"ן תא - (י) אמר, כל הצדיקים הגדולים הגיעו למעלה ולמדרגה שהגיעו, אבל עמדו בזה, ואני ברוך השם בכל רגע ורגע נעשה איש אחר. ונתן טעם לזה שחולקין עליו, כי הצדיק נקרא אילן, ויש לו שרשים וענפים וכו', וכל צדיק קדם שמגיע למדרגתו יש עליו מחלוקת. כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ז). האי תגרא דמיא לבדקא דמיא, נמצא שהמחלוקת הוא בחינת מים, והמים הינו המחלוקת מרימין אותו. אבל אני צריך שיהיה עלי מחלוקת תמיד, כי אני הולך בכל פעם ובכל רגע מדרגא לדרגא. אלו הייתי יודע שאני עומד עכשו כמו בשעה הקודמת, לא הייתי רוצה את עצמו כלל בזה העולם:

שם סימן תב - שמעתי מאנשי שלומו גם כן בעין זה ובסגנון אחר קצת. פעם אחת היו אנשי שלומו קובלים לפניו שיקשה להם לטבל עליו ענין המחלוקת והרדיפות וכו', ענה ואמר להם תאמינו לי שיש בידי בך לעשות שלום עם כל העולם שלא יהיה שום חולק עלי, אבל מה אעשה שיש מדרגות והיכלות פאלו שאי אפשר לבא אליהם רק על ידי מחלוקת. והראיה, כי משה רבנו עליו השלום בודאי היה לו בך המושף להמשיף את כל ישראל אליו, כדכתיב (שמות ל"ה), ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, כי הוא היה הדעת של כלל ישראל, והיה בכחו להקהיל ולהמשיף את כלם אליו, ואף על פי כן מה פתיב (שם ל"ג): "והביטו אחרי משה" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה מה שדרשו וכו' וכיוצא בזה עוד. וכל זה פי יש דברים פאלו שאי אפשר לבוא אליהם רק על ידי מחלוקת שחולקין עליו וכו'. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ז): "האי תגרא דמיא לבדקא דמיא" שגאמר, "פוסטר מים ראשית מדון" וכו' וכתוב (דברים כ), "כי האדם עץ השדה". ועץ השדה (שקורין ביימל) כל מה ששופכין מים סביבו ביותר, הוא גדל ביותר:

לקוטי הלכות

אין

קושיות

א. המחלוקת מרים את האדם ומבואר שעל כן רבנו בכוונה עשה שיהיה עליו מחלוקת וגם לאנשי אמר הבאתי לכם מתנה מחלוקת וצ"ע נמצא שנהנה מהעבירה של חבריו. ומתכבד בקלון חבריו. גם אמרו בשבת

קמט:י"ב מי שחברו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו הקב"ה. גם קשה על דברי רבי יוסי בגמ' מו"ק יהי חלקי במי שחושדין בו ואין בו, כידוע שקורה הרבה במחלוקת וצ"ע הרי החושד בכשרים נענש בגופו, ואיך אפשר לומר על זה יהי חלקי הרי מוטב שלא יחשדו בו כלל.

ב. המחלוקת מרים את האדם כמשל המים את העץ - צ"ע כי העץ מתרומם כיון שהוא קל מן המים, ומה הדמיון לאדם שהמחלוקת מרימה אותו. ונראה לומר שבאמת מי שמקפיד על כבודו נטבע בה אבל מי שמעביר על כבודו ועושה עצמו קל ע"י שמקיין ידום וישתוק למחרפיו אזי המחלוקת מרימה ומנשאת אותו.

ג. המחלוקת מגביה ומרים את האדם - וכן מבואר בחי"מ תא שרבנו אמר שהוא חייב שתהיה עליו מחלוקת כדי לעלות מדרגה לדרגה, וקשה הרי לפי המבואר בתורה רז"ו שאפילו צדיק גדול כשמדברים עליו חרופים יכולים לגרום לו נפילה ואפילו הסתלקות וכן הוה לבעש"ט עי"ש. ובתורה קפא"ו שמי שחולקים עליו הוא בסכנה ליפול לתאוה עי"ש וכן בשיחות הר"ן סימן ריג"ו ובתורה רנח"ו מבואר שמי שחולקים עליו הוא בסכנה שיפול מיראת שמים. וכן בתורה כ' תנינא מבואר שע"י מחלוקת אפשר לאבד דרך חדשה בעבודת ה' שנמצאת בעיבור. ובאמת צ"ע דבשלמא הצדיק בודאי שאעפ"כ המחלוקת מועילה לו יותר מהסכנה וגם הקב"ה ישמור אותו. אבל אנשיו צ"ע וצ"ל שהקושיא היא התירוץ, שכנראה אעפ"כ התועלת היא יותר, ועוד שגם אנשי הצדיק יש בכוחם מכח הצדיק שמירה (ראה תורה ח' הצדיק והנלוים אליו מותר להתגרות ברשעים, ואע"פ שזה לא פשוט אבל כאן לא מדובר בהתגרות).

ד. על ידי שבאין עליו מים שוטפין אזי המים מרימין ונושאין את העץ - צ"ע מדוע דווקא מים שוטפין, הרי מים שוטפים יכולים להרים גם אדם, ומה צורך במשל לעץ? וכדי להרים עץ אפילו הגדול ביותר אפשר גם ע"י מים הבאים בנחת. כידוע מנהג סוחרי העצים לקשור עצים רבים ולהוליכם בנהר.

ה. צ"ע כיון שנקט מים שוטפים מדוע הביא ללמד שמים בחי' מחלוקת מהפסוק סבוני כמים ולא מסנהדרין ז. האי תגרא דמיא לבידקא דמיא. כמו שנקט בחי"מ תא. ואולי כיון ששם הכוונה לומר שכבר בתחילת המחלוקת צריך לעצור אותה, אבל בפסוק בתהלים מבואר שדוד מדמה את המחלוקת עליו למים. אלא שא"כ צ"ע מדוע בחי"מ הביא ראייה מהגמרא ולא מתהלים.

ו. צ"ע מים לא מרימים עץ מחובר אלא רק עץ כרות. ועוד יותר כשהוא יבש. ולפ"ז הנמשל צ"ע, הרי אדם יבש לא יעמוד בניסיון של מחלוקת ולא יתרומם אלא להפך יפול ויטבע בה.

ז. גם לפ"ז צ"ע מדוע הביא למשל את הפסוק "כי האדם עץ השדה" שמדבר בעץ מחובר, שאותו אסור לכרות לצורך המצור על עיר. והרי עץ מחובר המים לא מרימים.

^א שבת דף קמט: - ואמר רבי יעקב בריה דבת יעקב כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך... אלא מהכא גם ענוש לצדיק לא טוב אין לא טוב אלא רע וכתוב כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ה' ולא יגור במגורך רע.

^ב עיין תורה רו - ודע שלפעמים יוצאין גבורות קשות, רחמנא לצלן, והם באים בזה העולם לגדולי הדור מחמת שיש להם דעת גדול, על כן כשיוצאין, חס ושלום, גבורות קשות, באים בדעת הגדולים, ושם בוקעין ויוצאין מהפה, ונעשה מהם דבורים פנ"ל. ואזי הדבורים הם בחינת גבורות קשות, וצריך לראות להמתיקם, וכשאין ממתיקים הגבורות הקשות, חס ושלום, מחמת שאין להם כח להמתיקם או שהם אז במדרגה קטנה שאי אפשר להמתיקם, מחמת שפגמו אז באיזה פגם וחסא, כי אפלו צדיקים וגדולים לפעמים הם פוגמים ושוגים באיזה דבר, "כי אין צדיק בארץ" וכו' (קהלת ז), ומחמת שהם אז בבחינה זו, אינם ממתיקים הגבורות הקשות שהם הדבורים, ואזי כשאינם ממתיקים הדבורים שהם גבורות קשות, אזי מתחילין לדבר באלו הדבורים דבורים רעים על הכלל או על הפרט, או שמדברין על צדיק הדור ואזי כל הדבורים שלהם שהם גבורות קשות באים ונופלים על צדיק הדור, חס ושלום: והצדיק הדור צריך לראות להמתיק אלו הגבורות קשות שהם הדבורים הנ"ל, ועל ידי שהוא דן אותם לכף זכות בזה שמדברים עליו, נמצא שהוא משה כלפי חסד ובזה ממתיקם, או על ידי שמקבל היסורים שהם מדברים עליו, מקבלם באהבה, על ידי זה הוא ממתיק גם כן דבורים שלהם שהם הגבורות הקשות פנ"ל, אבל אם אין כח, חס ושלום, בצדיק הדור להמתיקם, אזי יוכל לפל ממדרגתו מאד, חס ושלום, על ידי אלו הגבורות הנ"ל שבאים עליו, או שיסתלק, חס ושלום, על ידי זה, ואז על ידי הסתלקותו נשמתו ממתיקת אלו הגבורות הקשות הנ"ל, ומזה היה הסתלקות הבעל שם טוב...

^ג עי"ש שא"א לומר שמי שחולק על הצדיק מיד נידון כרשע, וממילא קשר רשעים אינו מן המניין, כי החולקים עליו לשם שמים נשארים צדיקים אע"פ שחולקים. שעל כן יעקב אבינו התפלל ובקהלם אל תחד כבודי.

^ה שיחות מוהר"ן - אות ריג - שמעתי בשמו שדבר בענין מחלקת ואמר שלכאורה מאי אכפת שזה מדבר על זה, אך באמת על ידי מחלקת שחולקים על אחד יכולין חס ושלום להפיל אותו ממדרגתו חס ושלום. וכעין שאמר רבותינו זכרונם לברכה שרצו למנות גם את שלמה המלך עליו השלום וכו' עד שבא דוד ונשתטח לפניו וכו' (סנהדרין קד:). כי היה להם כח לדחותו חס ושלום על ידי דבוריהם. ואמר שזה שאמר דוד המלך עליו השלום "שרים רדפוני חנם (תהלים קיט קסא). הינו שגדולים ושרים רדפוני, אני יודע שהוא בחנם שאינם פועלים כלל במחלוקתם עלי. והסימן, כי "ומדברך פחד לבי". שאני מפחד מדברך. דהינו שיש לי יראת שמים ואיני נופל ממדרגתי חס ושלום. וזה סימן שהרדיפה שלהם חנם בחינת "שרים רדפוני חנם".

^י תורה רנח - כשיש מחלקת על האדם יכולים להטות אותו מדרך השם ויתברך ולהפילו ממדרגתו, חס ושלום, וזה שהתפאר דוד המלך, עליו השלום (תהלים ק"ט): "רבים רודפי וצרי, מעדותיך לא נטיתי", שאף שהיה עליו מחלקת רבים, עם כל זה לא נטה מדרך השם ויתברך:

ח. "סבוי כמים" אמר דוד המלך על הרודפים אותו, אבל ממה שרבנו מביא זאת כאן, נראה שגם רמז למבואר כאן, שדייקא המחלוקת שהיא כמים הגביה אותו למדרגות גבוהות, וכידוע^{1/} שדייקא עיי"ז זכה להיות רגל רביעית במרכבה כששתק לשמעני בן גרא שקלל אותו קללה נמרצ"ת^{2/}. אבל צ"ע כי עץ נטוע ובריא המים לא מרימים אלא רק עץ כרות מונח על הארץ מה שקשה לומר על דוד המלך. אמנם כנראה זכה לעמוד בכל הנסיונות האלה דייקא ע"י שעשה עצמו כאילו הוא עץ מונח על הארץ בזה שלא החזיר להם כגמולם.

הקדמה

על מחלוקת דיבר רבנו הרבה מאד בעיקר כיון שסבל ממנה מאד בכל העשר שנים אחרונות לחייו. כי כבר בשנת תקסא כשרבנו בגיל כח, הסבא משפולי שהיה זקן מפרסם גדול קבל עליו לשון הרע ובא לעירו ופער פיו כנגדו וכל העיר רעשה עליו. ומאז לא שקטה המחלוקת אלא אדרבה סחפה עוד ועוד.

בגנות המחלוקת כבר נכתב הרבה בספרים, ומפורסמת איגרת הרמב"ם^{3/}, וגם רבנו כתב בגנותה, וכידוע שהיא ככדור שלג שמתגלגל וסוחף רבים שאין להם קשר כלל אליה. והעיקר לשתוק ולא להביע דעה^{4/}. וכמו שאמרו בסנהדרין ו: פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נטוש, קודם שנתגלע הריב אתה יכול לנטשו משנתגלע הריב אי אתה יכול לנטשו. ושם ז.כ"א אמרו שהמחלוקת דומה לנהר העולה על גדותיו ואם לא סותמים מיד הוא מרחיב וכבר א"א לסתמו. גם אמרו בפסיקתא רבתי^{5/} שהקב"ה תמיד לצד הנרדף אפילו צדיק רודף. ושונא את הרודף. ואעפ"כ בכל דור חוזרים וטועים בזה גם גדולי הדור^{6/}.

אע"פ שגם להיות הצד הנרדף במחלוקת היא סכנה גדולה, מכמה סיבות^{7/} ובעיקר כי כמעט א"א לעמוד בנסיון ליפול לרע עין של הרודף (כמבואר בתורה נה).

¹ שמירת הלשון (לרבי ישראל מאיר מראדין) ח"א – שער התבונה – פרק ו – ולכן אחי הנהר והנהר מלנקם ולנטר את חברך, פי את עצמך אתה נוקם ונטור. רק תחשב בידעתך, שמן השמים נסבב כל אלה עבור עונותיך, ומה לי אם נסבב הצער הזה על ידי זה או על ידי אחר? ואם אקבל כל זה עלי, באמת ימחלו עבור זה עונותי, וכמו שהשיב דוד לאבישי בן צרויה, בעת שרצה לנקם עבורו מאת שמעי בן גרא, על שחרף וגדף לרוד וקללו קללה נמרצת, לא הניחו דוד ואמר (שמואל ב' ט"ז י'), "ה' אמר לו קלל" וגו'. ואמרו חז"ל, שעבור זה נמנו בבית דין של מעלה ומנהו לרוד, שיהא הרביעי מרגלי המרפבה, וכמו שנאריך בזה אם ירצה ה' לקמן:

שם פ"ח – ויבטיחה מקבל את הדין על עצמו באמת, בודאי הקדוש ברוך הוא ירומם קרנו למעלה עבור זה בעולם הזה ובעולם הבא, כמו שמצינו (שמואל ב' ט"ז) אצל דוד המלך עליו השלום, בשעה שקלל אותו שמעי בן גרא ועפר אותו בעפר, ורצו עבדי דוד לקנאות לכבודו עבור זה, לא הניח להם וקבל על עצמו הדין באמרו (שם י'), "ה' אמר לו קלל", ואמרו רז"ל, שבאותו שעה זכה דוד להיות הרביעי לרגלי מרפבה:

² שבת דף קה. רב אחא בר יעקב אמר והוא קללני קללה נמרצת נוסריקון נואף הוא מואבי הוא רוצח הוא צורר הוא תועבה הוא.

³ וזה לשון הרמב"ם באגרת המוסר המפורסמת ששלח לבנו – אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת המכלה הגוף והנפש והממון ומה נשאר עוד. ראיתי לבנים השחירו, ופחות נפחתו, ומשפחות נספחו, ושרים הוסרו מגדולתם, ועיירות גדולות נתערערו, וקבוצים נפרדו, וחסידים נפסדו, ואנשי אמונה אבדו, ונכבדים נקלו ונתבזו בסבת המחלוקת. נביאים נבאו, וחכמים חכמו, ופילוסופים חפשו, ויספו לספר רעת המחלוקת, ולא הגיעו לתכליתה. לכן שנאו אותו ונוסו מפניו, והתרחקו מכל אוהביו וגואליו ורעיו. וגם אל כל שאר בשרכם אוהב מדינים התנכרו ורחקו קרבתם פן תספו בכל חטאתם. עד כאן לשונו.

⁴ ראה שיח שרפי קודש – ח"ד אות צב – היו אנ"ש מרמזים בשיחה המובאת לעיל שאמר רבנו זכרוננו לברכה שלעתיד לבוא יהיו פאלו מלכות שרצו לישב בשלוח ללא מלחמות, ויתפסו בציצית ראשם בעל כרחם ויכניסו למריבה ולמלחמה וכו', שכמו כן נמצא בכל מחלוקת ומריבה שנמצאים בני אדם החפצים להתרחק מהמחלוקת והמריבה ובעל כרחם מכריחים אותם להתערב במחלוקת והמריבה. ומשום כך צריך האדם משהיה והירות בענין המחלוקת להזהר לברוח מכל ופוח והבטע שום דעה באיזה מחלוקת שהוא, כי בקל ימצא את עצמו בצד במחלוקת.

⁵ סנהדרין דף ז. אמר רב הונא האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא כיון דרווח רווח אביי קשישא אמר דמי לגודא דגמלא כיון דקם קם:

⁶ רש"י – לצינורא דבידקא – כשהנהר גדל פעמים שהוא יוצא לשדות שעל אגפיו כעין ניגרים וצינורות קטנים, ואם אינו סותמו מיד, הולך ומרחיב ושוב אינו יכול לסותמו, והיינו דקאמר קרא פוטר מים ראשית מדון, כלומר ראשית מדון ומריבה דומה לפוטר מים, פוטר פותח, כמו פטר רחם (שמות יג). לגודא דגמלא – דפין של גשר בתחילה כשדורסין עליהם מנענעות, וסוף מתחזקות ונקבעות במקומן, והכי נמי כשאדם מרבה בקטטה מתחזקת ובאה, ולא מקרא נפקא:

⁷ פסיקתא רבתי הוספה א – פרשה א (עה"פ שור או כשב ויקרא כב כז) – והאלהים יבקש את נרדף לעולם הקדוש ברוך הוא אוהב (אני) את הנרדפים ושונא (אני) את הרודפים ישמעאל רודף את יצחק אחיו ותרא שרה את בן הגר המצרית וגו' (בראשית כ"א ט) שהיה זורק עליו חצים כמתלהלה היורה זקים חצים ומות וגו') ואמר הלא מצחק אני (משלי כ"ו י"ח וי"ט) לפיכך הקב"ה אוהב את יצחק.

⁸ שיח שרפי קודש – חלק א תרפ – שמעתי והבנתי מפיו הקדוש וצל, שאמר שזה יצר הרע גדול אצל כמה בני אדם, ובפרט הגדולים במעלה, שבשביל דבר אחר שנדמה להם שהוא מצוה הם מפקירים הכל ובאים על ידי זה לקלולים רבים ובפרט כשבאים על ידי זה לידי מחלוקת. (הלכות גזילה הלכה ה, י).

⁹ הסכנה שבמחלוקת – ראה תורה רנח – בשיש מחלוקת על האדם יכולים להטות אותו מדרך השם יתברך ולהפילו ממדרגתו, חס ושלום וזה שהתפאר דוד המלך, עליו השלום. "רבים רודפי וצרי, מעדותיך לא נטית" שאף שהיה עליו מחלוקת רבים עם כל זה לא נטה מדרך

אעפ"כ רבנו אמר שהמחלוקת שעליו, היא מוכרחת לו כי רק על ידה הוא יכול לעלות מדרגה לדרגה, כמבואר בחיי מוהר"ן סימן תא/טו. ועי"ש סימן תב/טו שרמו שבכוונה גורם שיחלקו עליו. ובצעירותו רצה לילך לארץ רחוקה שלא מוכר כנכד של הבעש"ט, ושם יחלקו עליו יותר/ו.
ולא מבעי מחלוקת של צדיקים שהיא בודאי לטובה כמבואר בתורה רעז. אבל גם מחלוקת של טועים ואפילו של רשעים, יש ממנה תועלת עצומה לצדיק הנרדף כמבואר בתורה פח ותורה קיד ותורה רח שהיא מבטלת מהצדיק המון קטרוגים. וכמ"ש צופה רשע לצדיק שנעשה לו ציפוי וכיסוי, ודייקא עי"ז יכול לפעול פעולות שבלא מחלוקת אינו יכול.

אבל עיקר החידוש שגם לאנשיו אמר בכמה אפנים שהמחלוקת טובה להם מאד, עד שאמר בתחילת המחלוקת בזלאטיפאלי בשנת תקסא הבאתי לכם מתנה מחלוקת. וכמבואר כאן שהיא מרימה את האדם, כמובן למי שזוכה לעמוד בנסיון. ובאמת גם בגמ' ב"ק צג. אמר רבי אבהו לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מזבת. עכ"ל. ולא אמר שמוטב שלא יהיה לא רודף ולא נרדף. גם רבי יוסי במו"ק אמר יהיה חלקי במי שחושדין בו ואין בו. אע"פ שכתוב והייתם מקיים מה' ומישראל.

ונראה שהתועלת הראשונה היא המבואר בתורה ו' שעיקר התשובה היא כשמבזים אותו והוא דומם ושותק. ועי"ש שצריך להיות בקי בזה ברצוא ושוב וכמ"ש אם אסק שמים ואציע שאול.
ונראה שרומז לתורה שלנו תורה קסא, אותיות אסק דייקא. דהיינו שהמחלוקת מגביה ומנשא את האדם, כשעומד בנסיון של ידום וישתוק, ומלמד זכות כמבואר שם (ובתורה רעז). וראה שם עוד שקסא הוא מילוי שם איה-ה בידין שהוא השם של בינה עולם התשובה שהוא הסיעתא דשמיא שזוכה מי שעומד בנסיון כנ"ל שמעלים אותו לפתח מן הצד של אות ה' מעלים דייקא בחי' אסק שמים, ועי"י המחלוקת דייקא.

עוד בתועלת המחלוקת עיין תורה קפא פל הדברים שדוברין על הצדיק האמת ועל אנשיו הם טובות גדולות מאד בגשמי וברוחני וכמו שאיתא במדרש (תנחומא פרשת נצבים) על פסוק: "אתם נצבים" שנסמך לפרשת קללות לומר שכל הקללות הן הן המציבין אתכם. וראה בתורה סא/ו עה"פ ספר כתב איש ריבי. שע"י מחלוקת נעשה כמו שו"ת בין הרודף והנירדף, וצדיקים נעשה להם אמונה בעצמם עי"ז. גם ראה תורה רכח תועלת המחלוקת שלא יתקרב רק הראוי.

עוד נראה טעם שרצה שתהיה מחלוקת עליו ועל אנ"ש כי אמר/טו כל צדיק מנהיג לפי דרכו ואצלי המבחן הוא לסבול שפיכות דמים ובזיונות.

נראה שעיקר כוונת רבנו כאן לחזק את אנשיו שסבלו מאד מהמחלוקת וכמבואר בחי"מ תב הנ"ל שקבלו לפניו על זה. **אבל נראה שגם רומז** כאן כיצד להתמודד עם המחלוקת כדי לזכות שהיא תהיה מרימה ומנשאת אותם ולא מטביעה, כי באמת בדרך כלל בלי הכנה מוקדמת המחלוקת מטביעה את האדם ולא מנשאת אותו. ונראה שרמו זאת במשל לעץ המונח על הארץ, שאין הכוונה שהוא מונח כאבן, אלא אדרבה הוא עץ השדה חי וצומח, אבל בשעת המחלוקת צריך לעשות עצמו כעץ יבש שאין לו פה לדבר ולא דעה להביע וכאילו הוא עץ כרות ומונח על הארץ, ואזי המים מי המחלוקת הסובבים ומקיפים אותו, ירימו וינשאו אותו. וכנ"ל בתורה ו'. אבל אם ח"ו הוא פותח את הפה אזי נכנסים המים לפיו והוא נעשה כבד וטובע בה.

השם יתברך. וכעין זה בשיחות הר"ן ריג, וראה תורה קפא שהחולקים יכולים להפיל את האדם לתאוה הידועה עי"ש. גם ראה תורה רנא שני"ז נופל מחשבות של רשעים להכשרים. ועוד בסוף תורה כג מי שחולקים עליו הוא בסכנה שיפול לתאוות ממון.

^{טו} חיי מוהר"ן סימן תא - לעיל בשיחות השיך לתורה זו

^{טז} חיי מוהר"ן סימן תב - לעיל בשיחות השיך לתורה זו

^י עיין שיש"ק ח"ה אות טא - מספרים שבצעירותו של רבנו ז"ל אמר פעם למשמשו רבי שמעון, שהיה רוצה לנסע ולדור בארץ אחרת בהונגריא, ששם אין מכירים אותו ושם יוכל לעבד את ה' בהסתור ובהחבא, וגם כי שם יחלקו עליו יותר מאחר שלא מכירים אותו כנכד הבעל שם טוב ורבי נחמן מהורדנקה ז"ל ועוד. אחר כמה שנים כשלא עשה רבנו בנדון דבר, כששאלו פעם רבי שמעון בנדון. ענה לו רבנו: פעלתי אצל השם יתברך שאף כאן ברוסיא על אף שמפירים אותי וגם מפרסם אני כנכד הבעל שם טוב ז"ל, אף על פי כן יחלקו עלי.

^{י"א} תורה סא אות ה' - על ידי המחלוקת נעשה ספר (איוב ל"א): "וספר כתב איש ריבי" שעל ידי ריב ומחלוקת נעשה ספר. ויש צדיקי הדור שאמנותם שלמה בודאי ואף על פי כן יש עליהם מחלוקת (ישעיה נ"ג): "והוא חטא רבים נשא" וכו', (שם): "ועוונותם הוא יסבל" היינו שיש לו מחלוקת בשביל העולם ועל ידי המחלוקת שיש עליו על ידי זה מתקן האמונת חכמים אצל ההמון עם ויש שיש עליהם מחלוקת מחמת שאין להם אמונה בעצמן ואינם מאמינים בהדושי תורה שלהם שהם מחדשים ואינם מאמינים שיש להשם יתברך שעשועים גדולים מחדושים שלהם ועל ידי זה שאין להם אמונה בהדושים של עצמן על ידי זה הם מתרשלין בהחידושין שלהם ועל כן בא עליהם מחלוקת ועל ידי זה הם שבים בתשובה וחוזרים ונחשבים אצלן חדושין שלהם, וחוזרים ומחדשים ונעשה מה ספר ולפעמים נעשה מה ספר למעלה שעל ידי זה שזה שואל ומקשה וזה שב בתשובה ועל ידי זה משיב ומתרחץ על ידי זה נעשה ספר למעלה בבחינת (מלאכי ג): "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר"

^{ט"ב} שיש"ק ח"א אות קעג - כף אמר רבנו ז"ל: שכל צדיק הדור האמת לאמתו יש לו כח להנהיג העולם כמו שהוא יודע, והצדיקים הקדמונים היה עקר תשובתם סגופים ותעניתים, ורבנו ז"ל אצלו עקר התשובה לכרוח מן הכבוד ולסבול שפיכות-דמים ובזיונות. (שם פג). (עיין בליקו"ה א"ח ח"ב הל' בה"פ ה', יא, דף צט.ק. ולהלן סעיף קעה, ו-תרנ"ב).

עד כאן ההקדמה

*

תורה קסא [ב]

המחלוקת מגביה ומרים את האדם [כא], כמשל עץ המונח על הקרקע ובאים מים והוא מתרומם על ידם. כי המחלוקת, דהיינו כשחולקים על אדם ושופכים דמו בבזיונות וחרופים, היא כמו שטף מים רבים, שסובב ומקיף את האדם, ואם הוא זוכה, יכול דייקא ע"י הבזיונות שסובל לעלות למדרגות גבוהות.

והאדם נמשל לעץ **כי האדם עץ השדה** [כב] (דברים כ) [כג], הפסוק מדבר על שעת מלחמה כשישראל צרים על עיר של גויים לכבשה, שאסור לכרות עץ מאכל לצורך המצור, ופשוטו של מקרא הכוונה כפרש"י שהעץ אינו כאדם האויב שאתה צר עליו, שראוי לו לסבול מהמצור, אבל העץ למה שתשחיתנו. ורבנו מצא כאן רמז לכך שהאדם נמשל לעץ. וכן דרך כמה כתובים להמשיל אנשים לעצים/כד.

ועצם הדימוי של אדם לעץ מבואר בשערי קדושה/כד (מהרח"ו) כי כמו העץ שיש לו שרש בתכלית הגשמיות באדמה ועולה אל על, כך האדם אבל להפך יש לו שרש למעלה בתכלית הרוחניות באוצר הנשמות שתחת כסא הכבוד שסמוך לעשר ספירות של הקב"ה, והוא מזלו של האדם וממנו נוזל ויורד ומשתלשל ענפים למטה עד עולם העשיה תכלית הגשמיות. עוד ראה תורה סה/כז שיש שדה ושם גדלים אלינו והם נשמות ישראל.

והנה עץ המונח על הארץ, א"א-אי אפשר לו להגביה א"ע-את עצמו, לא מבעי עץ שמחובר לאדמה, אלא אפילו עץ כרות, אי אפשר לו להתרומם מהאדמה מעצמו, כ"א-כי אם על ידי שבאין עליו

² לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

³ עין שיש"ק ח"א קנב. והאה פסיקתא זוטרתא שמות יד' ופרעה הקריב את ישראל לאביהם שבשמים. ותורה ו' שיעקר התשובה היא כשמיים ירום ושתוק למחרפיו.

כב עץ השדה - צ"ע מב"ב כד: בדין קרפף הנטוע כיון שלא נקרא שדה ע"ב מותר לטלטל בו להבדיל מקרפף זרוע שכיון שנקרא שדה אסור לטלטל בו. נמצא שמקום של עצים לא נקרא שדה, ומה כוונת התורה עץ השדה? אבל עין ב"ב כת. ד"ה אבל בשדה אילן, דהיינו שגם כרם ענבים ועצי זית או תאנים וכיו"ב נקרא שדה אילן. ושם לו: דווקא כשנטוע עשר נטיעות לבית סאה. ומה שנקט עץ השדה אע"פ שאדם נמשל גם לסתם עץ כנראה כיון שלזה מצא פסוק מפורש.

כג דברים פרק כ (ט) כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדה עליו גרן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניו במצור: (כ) רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית וכרת ובנית מצור על העיר אשר הוא עשה עמך מלחמה עד רדתה:

רש"י - כי האדם עץ השדה - הרי כי משמש בלשון דילמא שמא האדם עץ השדה להכנס בתוך המצור מפניו להתיסר ביסורי רעב וצמא כאנשי העיר למה תשחיתנו:

צור המור - כי האדם עץ השדה. וכמו שהאדם יש לו נפש מרגשת, כן האילן יש לו נפש צומחת מרגשת. וכבר אמרו רז"ל, כי האילן כשכורתים אותו נשמע קולו מסוף העולם ועד סופו.

עוד שם - ולפי המדרש, בא להזהיר על האדם שיש לו תורה ומצות. והוא עץ מאכל, כאומרו עץ חיים היא וגו' (משלי ג, יח), אמר ועץ החיים בתוך הגן (בראשית ב, ט), כי איש כזה ראוי לנהוג בו כבוד, כאומרו אל תשחיתוהו כי ברכה בו (ישעי' סה, ח), אבל האדם שלא קרא ולא שנה ולא שמש, והוא עץ יבש ואינו עושה פירות, אותו תשחית, ואין ראוי לנהוג בו כבוד:

עוד עיי"ש שפתי כהן - שהעתיק זוהר בלק בעניין הדימוי אדם לעץ. **עוד כתב שם -** וזהו כי האדם עץ השדה כפשוטו, ואמרו חז"ל בפרקי רבי אליעזר (פרק ל"ד) בשעה שכורתין אילן שעושה פרי הקול יוצא מסוף העולם ועד סופו ואין הקול נשמע, וכן בשעה שהנשמה יוצאה מהגוף עד כאן. הא דימה יציאת הנשמה לכריתת העץ, לפי שבשעת כריתתו נפסק אותו כח שהיה אומר לו גדל. ואמר רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אותו תשחית וכרת, מה צריך ידיעה בזה אילני סרק ידועים הם, אבל בא לרמוז למי שנתחייב מיתה שלא ימיתוהו אלא אם כן ידעו בו שאין בו מאכל כלום, שלא יצא ממנו תלמיד חכם.

יד עקדת יצחק דרוש ו' שער יב - כי דרך הכתוב להמשיל האנשים בעצים כי האדם עץ השדה (דברים כ'). הן אני עץ יבש (ישעיהו נ"ח). הובשתי עץ לח והפרחתי עץ יבש (יחזקאל י"ז) וזולתם. אמנם לא כוון אל עץ עושה פרי אשר בו נמשל האדם שיש בו קצת שלמות כמ"ש כתפוח בעצי היער בו (ש"ה ב'). רק אל עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא בלי ספק והזית והתאנה והגפן לעדים כי לא היו בתוכן. ולזה לא מצאו להם מנוח עד באם אל גרן האטד כי הוא ממינם.

כה שערי קדושה למהרח"ו - חלק ג שער ה - הנה נתבאר כי אור אחד הוא בצורת אדם מתפשט בכל ארבעה עולמות אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, עד סוף ארבעה יסודות העולם השפל, והוא מתדבק באורות אדם העליון הנקרא עשר ספירות, והם מתלבשים בזה האור הנקרא אור מחצב הנשמות, וכל נשמות התחתונים כלולות שם, וברדתם בעולם הזה להתלבש בגופות מניחות שרשיהם דבוקות במקורם אשר משם חוצבו, וענפי השרשים ההם לבדם הם יורדים בדרך התפשטות לבד ומתלבשות בגופות בעולם הזה כדמיון ענפי האילן שהן דבוקות ומושרשות בגוף האילן ממש וכופפות עצמן למטה, ונוגעות בקרקע עצמו בעודן נאחזות בגוף האילן. וכאשר האדם חוטא חטא הראוי להכרת, נכרת אותו הענף מגוף האילן ונשאר נפרד ממנו ועומד בעולם הזה כרוח הבהמה, וזהו סוד הכרת תכרת הנפש ההיא. וזהו **סוד כי האדם עץ השדה**: וזהו סוד מה שכתוב בצדיקים שנכפל שמם, אברהם אברהם, יעקב יעקב, משה משה, אחד כנגד בחינת השרש הנשאר למעלה דבוק באילן, וזהו הנקרא מזלו של האדם. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (מנחות דף כ"ט ע"ב) שראה משה רבינו ע"ה מזלו של רבי עקיבא יושב ודורש וכו'. כי ממנו נוזל השפע אל הענף שירד ונתלבש בגוף:

כו תורה סה אות [א] דע, כי יש שדה, וישם גדלים אילנות ועשבים פים ונאים מאד. וגדל יקר יפי השדה וגדוליו אי אפשר לספר, אשרי עין ראתה זאת. ואילנות ועשבים, הם בחינת נשמות קדושות הגדלים שם.

מים שוטפין, לאו דווקא בשטף חזק/כ¹² אלא בכמות גדולה, **אזי המים מרימין ונושאים את העץ**, כידוע כיון שהעץ קל/כ¹³ מהמים, לכן הוא צף על גביהם.

והמחלוקת נקרא מים [כ"ט/ל] כמ"ש (תהלים פח)/כ¹⁴ "הרחקת מיודעי ממני שתני תועבות למו כלא ולא אצא... **סבוני כמים כל היום הקיפו עלי יחד**, הרחקת ממני אוהב ורע מיודעי מחשך": יש עוד פסוקים ללמוד מהם שמחלוקת בחי" מים כגון (תהלים לב ו) רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו. ופרש"י שדוד ביקש שלא יפול ביד האומות שהם כמים שוטפים. וכן בסנהדרין ז. אמר רב הונא האי תיגרא (מריבה) דמיא לצינורא דבידקא דמיא. ואולי רבנו נקט דווקא פסוק "סבוני כמים" "הקיפו עלי" לרמוז שמים רק כשהם מקיפים את כל העץ אזי הם מרימים אותו.

נמצא שכיון שהאדם נמשל לעץ, על כן המחלוקת שהיא כמו מים רבים שמקיפים אותו מכל צד, היא מגביהה ומנשא אותו. ואין הכוונה שהאדם נמשל לעץ כרות, שהרי נמשל לעץ השדה כנ"ל, שחי וקשור לשרשו, אבל הכוונה שאם מצליח בשעת המחלוקת לעשות עצמו/כ¹⁵ כעץ חתוך, שאין לו פה לדבר, ולא דעה להביע בעניין המחלוקת, רק עושה עצמו כמונח בעפר שכמה שדורכים עליו עושה להם טובות (כמבואר בתורה רעז), אזי זוכה לתשובה שלימה כמבואר בתורה ו' ומאיר עליו שם אהי-ה במילוי יודין גמ' קסא מבינה עילאה, שמסייע לו לעלות לפתח העליון של ה' וזוכה לבחי' אסק שמים שם אתה.

עד כאן ביאור חברותא לתורה קסא

¹² לאו דווקא בשטף חזק – כי שטף מים חזק יכול להרים גם אדם וגם בית, ואין צורך במשל לעץ, אלא אפילו מים רבים הבאים בנחת מרימים עץ גדול.

¹³ צ"ע אולי על כן מנהג החולקים לומר על הצדיק שהוא קל. כמבואר במעשה מרב ובן יחיד עי"ש. וזה לשונו שם – ונסעו ובאו לקרעטשמע ללון, ומצאו שם סוחר, והתחילו לספר עמו כדרך הסוחרים, ולא גלו לו שהם נוסעים לשם, כי הרב היה מתביש בעצמו לומר שנוסע לאותו הצדיק, והיו מדברים מעסקי העולם, עד שבסבוב הדברים הגיעו לספר מצדיקים, היכן נמצאים צדיקים, וספר להם ששם נמצא צדיק, ושם, ושם, והתחילו הם לדבר מהצדיק שנסעו אליו. **השיב להם: זה? (בלשון תמוה) הלא קל הוא**, כי אני נוסע עבשו ממנו, ואני הייתי שם, שהיה עובר עברה. ענה אביו ואמר לבנו: הראית, בני, מה שזה הסוחר מספר לפי תומו: והלא הוא נוסע משם. וחזרו לביתם:

¹⁴ כ"ט סנהדרין ז. האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא. ועיין ח"מ תא.

¹⁵ **סנהדרין דף ז.** אמר רב הונא האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא כיון דרווח רווח אבוי קשישא אמר דמי לגודא דגמלא כיון דקם קם:

¹⁶ **תהילים פרק פח (ט) הרחקת מיודעי ממני שתני תועבות למו בלא ולא אצא...** (טו) למה ידוד תזנח נפשי תסתיר פניך ממני: (טז) עני אני וגוע מנער נשאתי אמיך אפונה: (יז) עלי עברו חרונך בעותיך צמותני: (יח) סבוני כמים כל היום הקיפו עלי יחד: (יט) הרחקת ממני אהב ורע מיודעי מחשך:

¹⁷ **לעשות כאילו** הוא עץ חתוך – לאפוקי מהמפרשים שכוונת רבנו לאדם בשעת ירידה אזי הוא כמו עץ חתוך ואזי המחלוקת מרימה אותו. ונראה לי שבשעת ירידה אדרבה המחלוקת תפיל אותו יותר. וראייה שמדובר כאן בשעה שאדם בעליה דייקא אז המחלוקת מרימה אותו עיין שיש"ק ח"א אות קעב הנ"ל בשיחות. שרבנו אמר על אנשי מעדועדיבקע שאין עליהם מחלוקת כיון שהם לא עוסקים בתורה ותפילה כראוי. הרי מוכח שדווקא למי שעובד את ה' הקב"ה שולח מחלוקת שתרים אותו יותר וכנ"ל, רק אם הוא עומד בנסיון להיות כעץ יש שאין לו פה להשיב מלחמה.